RUDOLF STEINER

Cele douasprezece simturi ale omului si legatura lor cu imaginatia, inspiratia si intuitia

Conferinta tinuta la Dornach, 8 august 1920

Traducere din limba germană: ***Alina Şerbu***

Astăzi aş dori să aprofundez unele din cele discutate subiecte zilele acestea, în aşa fel încât să fac legătura cu o temă mai veche, pe care unii din dumneavoastră o vor fi cunoscând. Cândva, cu ani în urmă, am vorbit despre caracteristicile lumii generale a simţurilor omeneşti. Ştiţi desigur că atunci când vorbim despre simţuri avem în vedere în mod obişnuit văzul, auzul, mirosul, gustul si pipăitul. Fireşte că în ultimul timp si unii oameni de ştiinţă au fost determinaţi să mai vorbească si despre alte simţuri situate, aşa zicând, mai spre interiorul omului, despre un simţ al echilibrului şi aşa mai departe. Dar acestei viziuni despre simţurile omului îi lipseşte pe de o parte coerenţa şi, mai ales, pe de altă parte, îi lipseşte conţinutul. Efectiv avem de-a face doar cu o parte a organizării senzoriale a omului, atunci când avem în vedere doar simţurile deja enumerate. Abia atunci ai cuprins pe de-a-ntregul organizarea senzorială a omului, când ai în vedere douăsprezece simţuri. Astăzi vrem doar să le enumerăm aceste douăsprezece simţuri şi să le caracterizăm sumar.

Enumerarea şi caracterizarea simţurilor poate începe de oriunde. Să încep deci cu observarea *simţului vizual,* de exemplu. Mai întâi dorim, după cum o poate constata fiecare pentru sine, să cuprindem strict exterior caracteristica ochiului (vezi *Desenul 1*). Simţul văzului ne mijloceşte accesul la suprafaţa obiectelor, care ne apare colorată, luminoasă, întunecată, etc. Am putea descrie această suprafaţă în cele mai diverse moduri, obţinând astfel ceea ce ne mijloceşte simţul văzului.

Dacă tindem acum spre contemplarea senzorială către ceva din lăuntrul corporalităţii exterioare a obiectelor, prin intermediul organizării noastre senzoriale, ne vom apropia ceva care nu se găseşte pe suprafaţă, ci este situat mai în interiorul corpurilor; aceasta se poate realiza prin intermediul *simţului caloric.*

Pe urmă, prin simţul gustului percepem proprietăţile ale „ceva" ţinând de suprafaţa obiectelor, care este mai atras de noi şi se dovedeşte mai înclinat către noi; îi percepem proprietăţile prin *simţul gustului.* Intr-o măsură, simţul gustului se situează la antidotul vizual. Când aveţi în vedere culorile, luminosul şi întunecatul şi pe de altă parte gustul, vă veţi spune : ceea ce vă vine în întâmpinare de pe suprafaţa obiectelor este ceva ce poate fi mediat, mijlocit de simţul vizual. Ceea ce vă iese în întâmpinare în interacţiunea cu propriul dumneavoastră organism, ceea ce în procesul simţirii se desprinde de suprafaţa obiectului şi vă iese în întâmpinare, aceasta este mijlocit de simţul gustativ.

Acum să ne reprezentăm că aţi merge încă şi mai mult în interiorul corporalităţii obiectelor, mai adânc decât era posibil prin simţul caloric şi că aţi avea in vedere, într-o anumită măsură, nu numai ceea ce penetrează corporalitatea, pornind din exterior, (dar oricum situat în interior aidoma căldurii) ci ceea ce este calitate a corpurilor prin însăşi esenţa lor. De exemplu, când auziţi o placă metalică pe care o loviţi, atunci percepeţi ceva din materialitatea acelei plăci de metal, deci ceva din fiinţa lăuntrică a naturii metalice. In timp ce, percepând căldura, percepeţi prin intermediul simţului caloric doar ceea ce, într-o anumită măsură, pătrunde corpurile ca şi căldura generală (dar atunci, fireşte se află în interior) în schimb, prin *simţul auzului* percepeţi ceva care deja coexistă în interdependenţă cu fiinţa lăuntrică a corpurilor.

Abordând acum din altă direcţie, veţi ajunge la ceva ce se exercită ca o acţiune eficientă a corpurilor asupra dumneavoastră, ceva care este mult mai lăuntric decât ceea ce se percepe prin simţul gustativ. *Simţul mirosului* este materialmente mult mai lăuntric decât gustul. Actul gustativ

se produce într-o anumită măsură astfel, că obiectele lumii exterioare nouă ating abia particularităţile noastre, se unifică cu ceea ce e interior (şi atunci, în mod superficial). In schimb mirosul reprezintă deja o modificare semnificativă a lăuntricului nostru, iar mucoasa *nazala,* este mult mai interior organizată - desigur în înţelesul material al lucrurilor- decât aparatul gustativ (senzorii gustativi).

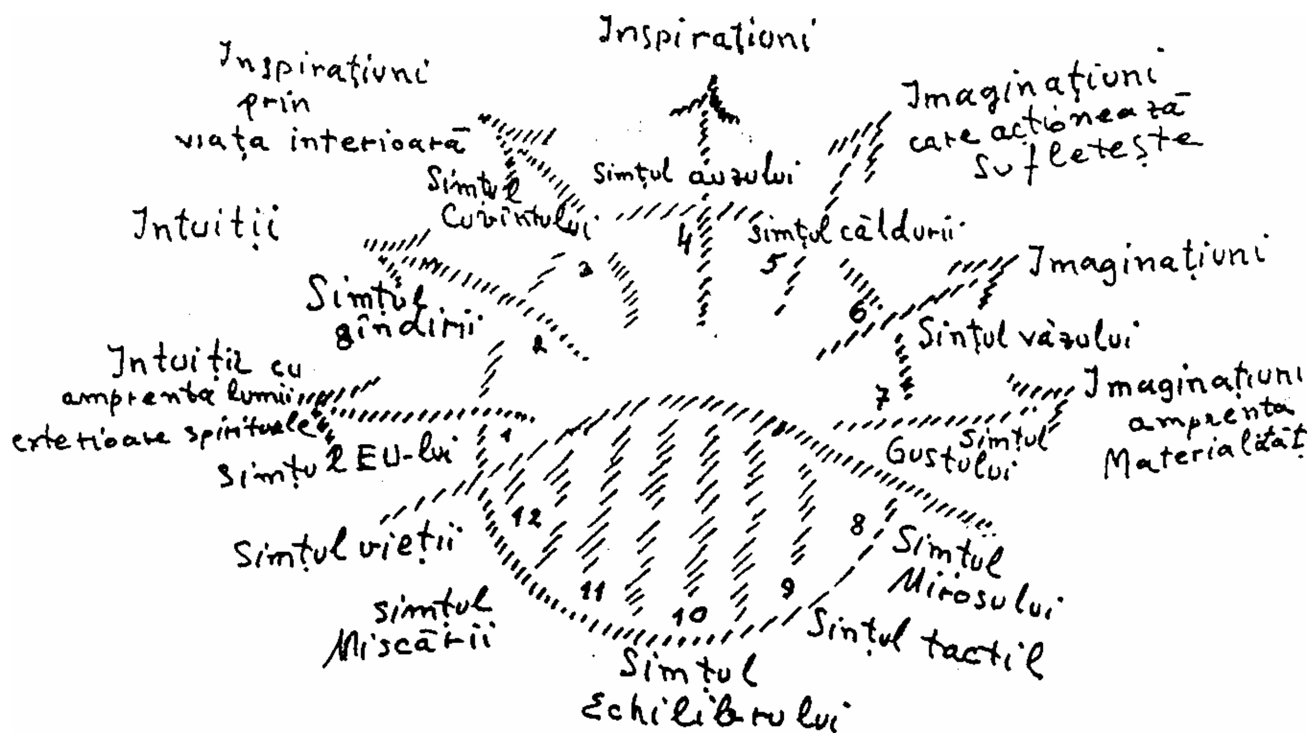
Dacă continuaţi să pătrunderi în interiorul corporalităţii externe, acolo unde ceea ce este exterior-corporal devine deja mai mult sufletesc, atunci veţi pătrunde cu simţul auzului în fiinţa esenţială a ceea ce este de natură metalică, de exemplu şi veţi percepe sufletul metalicului; dar vă avântaţi şi mai adânc în ceea ce este exterior, atunci când nu percepeţi numai cu simţul auzului, ci prin simţul verbal, prin *simţul limbii.* Este o totală confuzie să crezi că s-ar înfăptui doar prin auz ceea ce conţine în sine simţul verbal: ai putea să auzi, dar nu ai putea încă să percepi conţinutul cuvântului pentru a-1 înţelege. Intre auzirea pur şi simplu a sunetelor şi perceperea cuvintelor există o deosebire şi în privinţa structurii organice

Auzirea sunetelor se produce prin intermediul urechii; perceperea cuvintelor se face însă prin intermediul altor organe, tot de natură fizică, la fel cu acelea care folosesc auzului. Şi atunci când înţelegem cu ajutorul simţului limbii (simţului verbal) pătrundem şi mai adânc în interiorul unui lucru, decât atunci când îi auzim fiinţa interioară manifestă la nivel strict tonal.

Incă şi mai mult spre interior se situează acel proces ce are loc prin intermediul ***simţului tactil,*** cu mult mai lăuntric şi mai detaşat de lucruri decât în cazul simţului olfactiv. Atunci când pipăiţi obiecte, vă percepeţi, de fapt, doar pe dumneavoastră înşivă. Palpând un obiect, acesta vă împinge într-un fel anume, mai tare dacă este un obiect dur, mai domol dacă obiectul este mai moale. Insă nu percepeţi nimic din obiecte, ci numai acţiunea care se exercită asupra dumneavoastră înşivă, transformarea din voi înşivă. Un obiect dur vă presează mai adânc corpul. Ceea ce percepeţi este tocmai această presiune, ca modificare în propriul organism atunci când percepeţi prin intermediul simţului tactil.

Vedeţi dumneavoastră, pătrunzând cu adâncirea senzonală, ieşim cumva din noi înşine. Mai întâi ieşim din noi doar un pic prin simţul gustului; ceva mai în afara noastră, si anume pe suprafaţa obiectelor ne aflăm prin simţul vizual; cu simţul caloric deja pătrundem puţin în obiecte, ne adâncim spre esenţa lor cu auzul şi ne plasăm în chiar esenţa obiectelor prin intermediul simţului verbal (al limbii). Dimpotrivă, efectuăm o descindere în propriul nostru interior; deja prin simţul gustativ avem la dispoziţie ceva din acest domeniu; încă şi mai mult, prin simţul olfactiv şi într-o şi mai mare măsură prin simţul tactil. Apoi când pătrundem încă şi mai mult în interiorul nostru, ne confruntăm cu un simţ căruia deja în mod obişnuit nu i se mai atribuie un nume, sau cel puţin nu este prea adesea numit, un simţ prin intermediul căruia deosebim dacă stăm culcaţi sau în picioare; un simţ prin care percepem atunci când stăm pe ambele noastre picioare cum ne menţinem în echilibru. Această senzaţie de a te afla în echilibru este posibilă prin intermediul *simţului echilibrului.* Cu aceasta pătrundem deja total în interiorul fiinţei noastre; percepem legăturile dintre interiorul nostru si lumea exterioară în al căror context ne simţim în echilibru. Dar percepţia asupra acestor legături are loc strict în interiorul nostru.

Dacă pătrundem acum şi mai profund în lumea exterioară, mai profund decât era posibil prin simţul cuvântului (verbal), aceasta se poate întâmpla prin *simţul gândului.* Si pentru a se percepe gândurile altor fiinţe, trebuie pur şi simplu un alt organ de simţ decât doar pentru simţul verbal.

Desen 1

In această direcţie, dacă descindem si mai adânc in interiorul fiinţei noastre, atunci acţionăm printr-un simţ care ne permitem să percepem dacă stăm liniştiţi sau ne mişcăm. Mişcarea si repaosul propriu nu ni le percepem doar raportate la situarea obiectelor exterioare faţă de noi, ci putem percepe interior, atunci când ne mişcăm, cât de mult ne-am mişcat sau alte aspecte legate de mişcare, pornind de la alungirea sau scurtarea (extensia sau contractarea) muşchilor noştri, ori de la configuraţia corpului nostru. Aceasta se petrece prin intermediul *simţului mişcării.*

In confruntare cu mulţi oameni, nu le percepem acestora doar gândurile, ci percepem de asemenea însuşi "Eul". Iar "Eul" nu este încă perceput atunci când percepem pur şi simplu gândurile. Pe aceleaşi considerente care ne îndreptăţesc să acordăm statute diferenţiate simţului faţă de cel auditiv, trebuie să statutăm şi ***un*** *simt al „eurilor",* atunci când ne raportăm la o mai fină diferenţiere a structurii organizatorice a omului. Prin aceea că putem pătrunde în " eul " altui om percepându-1, ieşim în mare măsură afară din noi înşine.

Când "intrăm" noi, oare, de cele mai multe ori, în noi înşine ? Păi atunci când percepem în sentimentul general al vieţii acel "ceva" pe care în timpul treziei (veghei) ca stare a noastră de conştientă (nu conştiinţă - n.t), conştienta faptului că existăm, că suntem, că simţim lăuntric faptul de a exista.

Toate acestea sunt intermediate de *simţul vieţii.*

Cu aceasta, v-am descris cele douăsprezece simţuri care alcătuiesc sistemul complet al organelor senzoriale. De aici, puteţi vedea că o parte din simţuri este direcţionala mai mult în afară, este predispusă mai mult să pătrundă în lumea exterioară. Dacă privim întregul ca pe conţinutul

lumii noastre senzoriale, putem spune: *simţul eului, simţul gândurilor, simţul verbal, auzul, simţul caloric, văzul şi simţul gustativ sunt acele simţuri care sunt direcţionale preponderent spre exterior.* Dimpotrivă, acolo unde ne percepem mai mult pe noi înşine prin intermediul lucrurilor, *acolo unde percepem mai mult acţiunea lucrurilor în noi,* avem a face cu celelalte simţuri: *simţul vieţii, simţul mişcării, simţul echilibrului, simţul tactil, simţul olfactiv.* Ele alcătuiesc mai mult domeniul omului interior; sunt simţuri care se deschid către interior şi prin perceperea interiorului mijlocesc legătura noastră cu cosmosul (vezi desenul haşurat, in Desen 1).Astfel că, având întregul sistem al simţurilor, putem, deci spune: avem şapte simţuri direcţionate mai mult spre exterior. Al şaptelea simţ este deja ambiguu: simţul gustativ se situează deja pe graniţa dintre ceea ce priveşte corpurile exterioare şi ceea ce are a face cu acţiunea pe care ele o exercită asupra noastră. Celelalte cinci simţuri sunt simţuri care ni se relevă prin premise interioare, care se manifestă în noi, dar care sunt de fapt acţiuni ale lumii exterioare asupra noastră.

Ceea ce doresc să evidenţiez astăzi cu această prezentare a simţurilor, care celor mai mulţi dintre dumneavoastră le va fi deja cunoscută, este ceea ce urmează.

Ştiţi că atunci când omul ascede de la obişnuita cunoaştere senzorială la cunoaşterea superioară, el o poate face prin aceea că el iese cu spiritualul-sufletescul său din corporalitatea fizică. Atunci se instaurează modurile superioare ale cunoaşterii: imaginaţia, inspiraţia, intuiţia, pe care le-am prezentat în cartea mea "Ştiinţa spirituală" la modul descriptiv şi de asemenea în lucrarea "Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare". Dar vă veţi putea reprezenta cu uşurinţă faptul că, tocmai având în vedere această structurare a simţurilor, putem ajunge la o anume caracteristică a contemplării lumilor superioare. Ieşim în afara noastră. Peste ce graniţă trecem prin aceasta ? Atunci când rămânem în noi înşine, când ne ancorăm în noi înşine, simţurile sunt cele care formează graniţa (limita) noastră; când ieşim din noi înşine, atunci păşim prin simţuri spre exterior. Vreau să spun că este absolut de la sine înţeles că, atunci când spiritual-sufletescul părăseşte învelişul corporal el păşeşte spre exterior prin simţuri.

Prin urmare prin simţurile exterioare (gust, văz, simţ caloric, auz, simţ verbal, simţ al gândurilor şi simţ al eurilor) ne exteriorizăm (ieşim în exterior). Vom vedea ulterior unde ajungem atunci când, trecând cealaltă graniţă, acolo unde simţurile se deschid spre interior, pătrundem în interioritate. Prin urmare, ieşim prin intermediul simţurilor spre exterior, prin aceea că, într-o anumită măsură, părăsim cu spiritual-sufletescul limita corporalităţii noastre. De exemplu prin simţul văzului ne exteriorizăm: adică pătrundem cu spiritual-sufletescul nostru către exterior, prin aceea că lasă în urmă corporalitatea materială. Mişcându-ne prin lume văzând cu ochiul sufletesc, dar lăsând îndărăt ceilalţi ochi (fizici) părăsind deci tocmai prin ochi corporalitatea noastră, pătrundem în acea regiune în care domneşte imaginaţia, (vezi desenul de la pag. 8)

Iar când suntem cu adevăraţi apţi, prin iniţiere, să pătrundem tocmai prin ochi în lumea spirituală, atunci dobândim imaginaţii pure, imaginaţii care, vreau să spun, sunt imagini, aşa cum şi curcubeul este tot imagine; pure imaginaţii în imagini, trăind şi ţesând în domeniul sufletesc-spiritual.

Incă amprentate de ultimele resturi ale imanenţei materiale ni se înfăţişează imaginile dacă ieşirea are loc prin organul simţului gustativ. Astfel că putem spune: dacă ne exteriorizăm prin organul simţului gustativ, atunci imaginaţiile vor purta amprenta formală a materialităţii. Nu obţinem imagini pur înmiresmate, aşa cum era cazul curcubeului, ci ceva hibrid, care într-o

măsură, conţine în imagine ceva ca un ultim rest de materilaitate: când părăsim corporalitatea fizică prin poarta simţului gustativ obţinem fantome, autentice fantome.

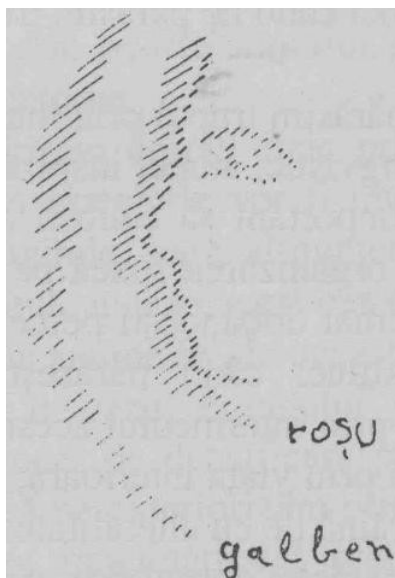
Dacă părăsim corpul fizic prin intermediul simţului caloric şi atunci imaginile vor fi impure (purtând o anume amprentă). Imaginile, care altminteri sunt pure, aş spune, precum curcubeul, apar în acest caz astfel încât ne afectează sufleteşte într-un anume fel. In aceasta constă de data aceasta hibridarea lor. In cazul organului gustativ, imaginea este supusă unui proces de densificare până la caracterul fantomatic. Dacă însă ne exteriorizăm prin simţul caloric, dobândim desigur tot imaginaţii, dar imaginaţii care acţionează sufleteşte, care acţionează prin simpatie şi antipatie, care acţionează prin căldură si răceală sufletească. Prin urmare, imaginile nu mai apar la fel de detaşate ca precedentele, ci ele apar calde sau reci, însă calde sau reci sufleteşte.

Când însă ne părăsim trupul prin intermediul simţului auditiv, adică prin ureche, ieşim în lumea spiritual-sufletească şi avem trăirea inspiraţiei. Deci aici (în faţă, în Desen 1) avem trăirea imaginaţiilor, purtând amprenta a ceea ce afectează sufleteşte; când ne părăsim corpul prin simţul auzului, ne cufundăm în domeniul inspiraţie. In timp ce altminteri, aceste simţuri merg mult spre exterior, apare acum ceea ce vine de la simţul caloric către cel al auzului, mai mult în interiorul nostru sufletesc spiritual. Căci inspiraţiile aparţin mai mult decât iamginaţiile domeniului sufletesc-spiritual; suntem mai mult mişcaţi şi nu doar afectiv, ci ne simţim străbătuţi de inspiraţii, tot astfel cum trupeşte suntem străbătuţi de aerul pe care 1-am inspirat, aidoma ne simţim pătrunşi sufleteşte de inspiraţii, în a căror regiune pătrundem, atunci când ne părăsim trupul prin mijlocirea simţului auzului.

Atunci când ne părăsim trupul prin intermediul simţului verbal, a simţului lingvistic, atunci inspiraţiile capătă altă coloratură. Este forte important să cunoşti acel organ care este tot atât de real în organizarea fizică pe cât este simţul auditiv, atunci când tocmai dobândeşti perceperea a ceea ce este simţul verbal. Atunci când părăseşti cu spiritual-sufletescul corpul fizic prin intermediul acestui organ, inspiraţia se particularizează prin viaţa interioară, prin faptul de a te simţi una cu fiinţa străină ţie cu alteralitatea.

Atunci când ne părăsim corpul prin simţul gândurilor, pătrundem în domeniul intuiţiilor.Iar când ne părăsim corpul prin simţul eului (eurilor), atunci intuiţiile poartă amprenta fiinţialitaţii lumii exterioare spirituale.

In acest fel pătrundem tot mai adânc în fiinţialitatea lumii spirituale exterioare, atunci când, cu spiritual-sufletescul, ne părăsim trupul şi ne putem referi mereu la felul cum ceea ce ne înconjoară este lumea spirituală. El percepe cea ce este îndărătul simţurilor doar atunci când, prin spiritual-sufletescul său, îşi părăseşte trupul. Dar declanşarea se face prin simţuri: ni se revelează intuiţiile prin simţul eului şi prin cel al gândurilor, însă nu ca atare ci numai prin amprenta lor; inspiraţiile prin simţul verbal (lingvistic) şi prin cel auditiv, dar iarăşi numai amprenta lor; imaginaţiile prin simţul caloric si cel vizual si puţin prin cel gustativ, însă estompate, preluate şi transformate în senzorialitate.

Desen 2

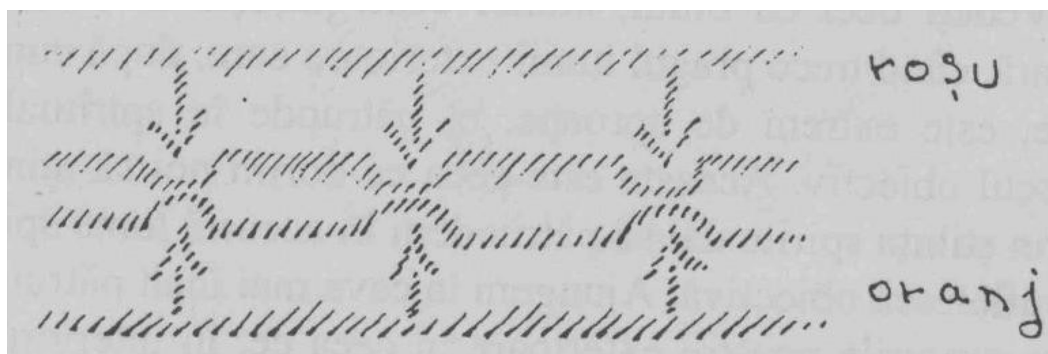
Am putea desena lucrurile în mod schematic astfel: la limita (corpului) este perceperea lumii simţurilor (vezi prima zonă, cea roşie din Desen 2); dacă pătrundem în exterior prin spiritual-sufletescul nostru, intrăm în lumea spirituală (vezi desenul cu galben, Desen 2) prin imaginaţie, inspiraţie şi intuiţie. Iar ceea ce este de imaginat, ceea ce este de inspirat, ceea ce este de intuit, acestea sunt din exterior. Insă pătrunzând în noi se transformă în lumea noastră senzorială.

Vedeţi dumneavoastră, atomii nu sunt acolo afară, cum fantazează materialiştii, ci acolo afară se afla lumea imaginativului, a inspirativului, a intuitivului. Iar această lume acţionând asupra noastră, îşi înfige mulajele în percepţia senzorială exterioară. Vedeţi de aici că, atunci când într-o oarecare măsură trecem de graniţa pielii noastre, care închide sub ea organele noastre de simţ, dar o facem în direcţii diferite, acelea în care lucrează simţurile, atingem lăuntric lumea obiectivă spiritual-sufletescă. Acolo pătrundem noi în lumea exterioară prin intermediul simţurilor, pe care le-am cunoscut ca deschizându-se spre exterior.

Vedeţi deci că omul, atunci când păşeşte în lumea exterioară, când trece pragul lumii exterioare care, după cum se vede, este extrem de aproape, el pătrunde în spiritual-sufletescul obiectiv. Aceasta este ceea ce dorim noi să atingem prin ştiinţa spirituală: să pătrundem în această lume spiritual-sufletească obiectivă. Ajungem la ceva mai înalt pătrunzând cu simţurile noastre exterioare în ceea ce, în interiorul lumii senzoriale, este pentru noi ca acoperit de un văl. Dar cum stau lucrurile atunci când pătrundem în interioritatea noastră prin intermediul simţurilor interioare, simţul vieţii, al mişcării, al echilibrului, al pipăitului (tactil), al mirosului; atunci când - la fel ca atunci când ne exteriorizăm prin mijlocirea simţurilor exterioare- pătrundem spre interiorul nostru prin intermediul acestor simţuri. Aici lucrurile stau cu totul altfel. Să notăm aceste simţuri interioare încă o dată: simţul mirosului, al pipăitului (tactil), al mişcării, al echilibrului, al vieţii. Ceea ce se petrece aici în noi nu este perceput. In viaţa obişnuită de fapt nu percepem ce se petrece în domeniul acestor simţuri. Ceea ce percepem cu aceste simţuri în

viaţa obişnuită este deja radiat în domeniul sufletesc.

Vedeţi dumneavoastră, dacă aceasta este lumea spirituală exterioară a imaginaţiei, a inspiraţiei şi a intuiţiei (vezi in Desen 3 culoarea roşie) atunci ea radiază în acest fel asupra simţurilor noastre şi prin simţuri ne este prezentată, iar lumea senzorială este chiar produsă (astfel). Lumea spirituală exterioară este deci împinsă o treaptă mai încoace.

Desen 3

Dar ce cuprinde acest simţ si ce anume se întâmplă acolo în corporalitate sunt lucruri pe care nu le percepem în mod imediat. După cum nu se percepe lumea spirituală exterioară obiectivă, ci doar descinderea sa în simţurile noastre, tot astfel nu se percepe în mod nemijlocit nici ceea ce se întâmplă în corpul nostru ci doar ceea ce răzbate urcând până în domeniul sufletesc. Intr-o anumită măsură se percep efectele acestor simţuri interioare. Nu percepeţi procesele, care sunt procese vitale, ci percepeţi cu simţul vieţii (vezi Desen 1) ceea ce este senzaţia a ceea ce nu percepeţi atunci când dormiţi, a ceea ce percepeţi ca un confort interior la trezire, acea stare de confort impregnat lăuntric şi care este deranjant doar atunci când apare o durere internă. Simţul vieţii care altminteri radiază ca o stare de confort este de aşa natură încât este deranjant exact aşa cum un simţ exterior poate fi şi el deranjant, de exemplu, atunci când auzi prost. Dar în ansamblul, simţul vieţii este resimţit la omul sănătos ca o stare de confort. Această stare de impregnare cu confortabilitate se amplifică după o masă rafinată, este oarecum diminuată în caz de foame; acest simţământ de sine interior general este efectul simţului vieţii radiind înăuntrul sufletului.

Simţul mişcării (vezi Desen 1), cel care se manifestă în noi prin perceperea muşchilor în procesele de scurtare si lungire (contractare şi extindere), percepând dacă mergem sau stăm, dacă sărim sau dansăm, deci prin care percepem dacă si cum ne mişcăm, radiază în suflet acel sentiment de libertate al omului care se lasă simţit în sine ca suflet: simţirea propriului domeniu sufletesc liber. Faptul că vă percepeti pe dumneavoastră înşivă ca suflet liber reprezintă radiaţia simţului mişcării, este radiaţia contractării si extensiei muşchilor către interiorul domeniului dumneavoastră sufletesc, după cum si starea de confort interior sau de disconfort este iradierea în zona sufletească a datelor şi experienţelor simţului vieţii.

Atunci când simţul echilibrului radiază lăuntric spre domeniul sufletesc, deja producem o dizolvare (o dezlegare) foarte puternică a acestui domeniu. Gândiţi-vă doar cât de puţin suntem noi în măsură să simţim nemijlocit faptul existenţei noastre în lume în stare de echilibru

- dacă nu cumva am leşinat de-a binelea şi atunci nu avem chiar deloc habar despre aşa ceva. Deci cum simţim noi oare, radiind lăuntric în suflet, trăirile simţului echilibrului ? Aceasta ţine deja pe de-a-ntregul de ceea ce este sufletesc: o simţim ca pe o liniştire interioară, ca pe acea liniştire interioară care mă face să nu las în urmă când merg de-aici până mai încolo, acel ceva care sălăşluieşte în mine. Tot astfel, aş putea să zbor prin aer, rămânând liniştit mereu acelaşi. Este acel ceva care ne îngăduie să ne manifestăm independent faţă de timp. Nu mă las în urmă pe mine cel de azi, ci mâine sunt tot acelaşi. Această stare de independenţă în raport cu corporalitatea este însăşi iradierea lăuntrică a simţului echilibrului în sufletesc. Este faptul de a te simţi pe tine însuţi ca spirit.

Incă şi mai puţin percepem procesele interne ale simţului tactil. Pe acestea le proiectăm cu totul în afară. Simţim corpurile, percepem dacă sunt moi sau tari, dacă sunt aspre sau netede, dacă sunt mătăsoase sau au natura lânii; proiectăm trăirile simţului tactil cu totul în spaţiul exterior. De fapt asta avem în simţul tactil: o trăire interioară dar ceea ce se petrece acolo în lăuntru rămâne cu totul în inconştient. In proprietăţile tactile pe care noi le atribuim corpurilor se găseşte doar o umbră a sa.(a acestei trăiri interioare , n.t.)

Insă oragnul simţului tactil ne face să simţim obiectele ca fiind mătăsoase sau din lână, tari sau moi, aspre sau netede. Aceasta radiază şi spre interior, radiază către suflet; doar că omul nu remarcă legătura dintre trăirile sale sufleteşti şi ceea ce palpează simţul tactil exterior, căci lucrurile se diferenţiază foarte mult: cele care radiază lăuntric (spre interior) si ceea ce apare ca trăire spre exterior. Dar acel ceva care radiază lăuntric nu este altceva decât faptul de a fi străbătut de trăirea îndumnezeirii. Dacă nu ar dispune de simţul tactil, omul nu ar avea sentimentul dumnezeirii. Ceea ce simţim prin simţul tactil ca asprime sau netezime, ca tărie sau moliciune este ceea ce radiază în exterior ; ceea ce ricoşează de aici ca fenomen sufletesc este faptul de a fi pătruns de substanţialitatea generală a lumii, a fi pătruns de faptul însuşi al existenţei ca atare. Noi constatăm existenţa lumii exterioare tocmai prin simţul tactil. Atunci când vedem ceva, însă nu credem că acel lucru este existent în spaţiu; ne convingem de existenţa sa în spaţiu, de-abia atunci când simţul tactil îl poate palpa. Acel ceva care pătrunde şi străbate toate lucrurile şi care ne pătrunde şi pe noi şi care poartă şi duce cu sine această autopătrunzătoare substanţă divină (dumnezeiască) răzbate în conştient şi, reflectată spre interior, este chiar trăirea simţului tactil.

Cât despre simţul olfactiv, iradierea sa către exterior vă este cunoscută. Insă atunci când simţul olfactiv îşi radiază trăirile către interior, omul nu mai observă deloc cum se leagă între ele trăirile interioare de cele exterioare. Atunci când omul miroase ceva, avem a face cu radierea simţului olfactiv către exterior; el proiectează imagini spre exterior. Dar acest efect se proiectează si în interior. Doar că omul îi dă mai rar atenţie decât efectului în exterior. Unii oameni miros cu nesaţ lucrurile înmiresmate si prin aceasta ei observă radierea simţului olfactiv către exterior. Dar există şi persoane care se dedică acelui lucru care cuprinde interiorul cu atâta forţă, ca efect al simţului olfactiv către interior, încât este resimţit ca unificarea mistică cu Dumnezeu, nu doar cu simţământul îndumnezeirii care îl străbate pe om, ci ceva foarte adânc stabilizat în om.

5. *Simţul mirosului - unificarea mistică cu Dumnezeu*
4. *Simţul tactil - a fi străbătut lăuntric de sentimentul dumnezeirii*

3. Simţul echilibrului - linişte interioară; să te simţi pe tine ca spirit
2. Simţul mişcării - trăirea sufletescului liber propriu
1. *Simţul vieţii – confortabilitate*

Vedeţi dumneavosatră, trebuie să ne desprindem de unele prejudecăţi sentimentale, când privim lucrurile aşa cum sunt ele cu adevărat pe lume. Căci unul sau altul poate avea simţăminte cu adevărat sublime când se vrea mistic, iar acum află ce este trăirea mistică în raport cu lumea simţurilor: este trăirea simţului olfactiv radiind spre lăuntrul sufletului.

Nu trebuie să ne înspăimântăm în faţa unor astfel de lucruri, căci si senzaţiile ni le construim doar în lumea exterioară si convenţională a aparenţelor, în Maia. Şi de ce oare ar trebui să menţinem acest verdict al Maiei asupra simţului olfactiv, care nu priveşte acest simţ ca pe ceva suprem elevat? De ce să nu fim în stare să privim simţul olfactiv sub aspectul său cel mai înalt, acolo unde el devine creatorul trăirilor interioare ale omului ? Intr-adevăr, uneori misticii sunt nişte proşti materialişti, ei damnează materia, vor să se ridice deasupra materiei, dedându-se (totodată) lăuntric pe de-a-ntregul efectelor simţului olfactiv asupra interiorului.

Cine are o afinitate şi o sensibilitate mai fină pentru astfel de lucruri, acela va „mirosi" (lucrurile) potrivit cu felul deosebit al trăirilor la mistici declaraţi de factură simpatică, precum Methilde din Magdeburg, Sfânta Tereza sau Sfântul loan la Crucii, atunci când ei îşi descriu trăirile - şi asemenea personalităţi fac descrieri foarte grăitoare. Şi la Meister Eckhart, ori la Johannes Tauler mistica este la fel de bună şi de adecvată pentru a fi mirosită, pe cât este de bună şi adecvată pentru a fi absorbită cu voluptate prin senzaţii sufleteşti.

Luând, de exemplu, descrierea trăirilor mistice ale Sfintei Tereza sau a Methildei din Magdeburg, vom avea lăuntric o mireasmă dulceagă, dacă înţelegem lucrurile în mod ocult. Dacă luăm mistica lui Tauler sau a Maestrului Eckhart, vom percepe un miros un pic aspru, dar nu lipsit de simpatie, ceva ca mirosul plantei vârnaţ (Ruta Graveolens).

Pe scurt, lucrul ciudat, frapant cu care ne confruntăm constă în acea că, atunci când, prin intermediul simţurilor, ne distantăm tot mai mult spre exterior, pătrundem într-o lume superioară, într-o lume spirituală obiectivă. Atunci însă când descindem prin mistică, prin faptul de a fi pătrunşi de sentimentul îndumnezeirii, prin faptul de a se simţi liber sufleteşte, prin confortul interior, atunci pătrundem în corporalitate, înăuntrul materialităţii- lucru pe care vi 1-am indicat deja în cursul acestor consideraţii. In trăirile interioare, vorbind din punctul de vedere al Maiei, se ajunge în regiuni tot mai joase, faţă de cele pe care le atingem în viaţa obişnuită.

Prin trăirea de sine exterioară prin simţuri, ajungem în regiuni mai înalte. De aici mai vedeţi bine şi că nu trebuie mai ales să te laşi pradă nici unei iluzii, mai ales să nu te subjugi iluziei de a crede că te scufunzi într-o spiritualitate deosebită atunci când, prin simţământul mistic al unificării cu divinul, te adânceşti în propria interioritate. O, nu ! Prin aceasta cobori doar spre interior, în radiaţiile propriului nas spre înăuntru. Iar acei mistici care sunt cei mai îndrăgiţi redau prin descrierile lor ceea ce simt ei lăuntric prin radiaţiile nasului lor continuat spre interior.

Vedeţi dumneavoastră, dacă vorbiţi de dincoace de prag despre lumea spirituală, despre problematica acestei lumi, atunci trebuie să o facem în cu totul alţi termeni decât si-o reprezintă oamenii de aici din această lume fizică. In fond aceasta nu ar trebui să vă mire căci nu este cazul să vă aşteptaţi ca lumea spirituală de dincolo de prag să fie pur şi simplu o dublură a lumii fizice. Cu

astfel de dubluri puteţi avea de-a face numai dacă citiţi descrierile lumii superioare în mistica islamică., sau pe acelea ale Devahan-ului aparţinând domnului Leadbeater. Aveţi acolo în mod fundamental dublete ale acestei lumi, doar puţin transformată. Asta este foarte comod oamenilor. Mai ales la cei care în această lume fizică duc o viaţă de salon, îmbrăcaţi în haine bune, într-o satisfacere a poftelor cu totul îndestulătoare, se poate întâlni fenomenul, ca după moarte, să intre în acel salon al Devahan-ului în care poţi zăbovi la fel ca în saloanele de aici, după cum le-a descris-o şi domnul Leadbeater. Cel ce trebuie sa descrie adevărurile lumilor spirituale nu se află în această situaţie confortabilă. El trebuie să vă spună faptul că de a fi pătruns de sentimentul îndumnezeirii trimite la o proiecţie către interior a simţului tactil si că misticul nu-i dezvăluie altceva adevăratului ocultist, decât felul că el adulmecă în interiorul său. In adevărata contemplare a lumii dinspre partea spirituală nu există nici un prilej pentru sentimentalitate.

Am menţiont-o adesea: dacă pătrunzi cu adevărat în interiorul lumii spirituale, atunci seriozitatea se instaurează în aşa măsură încât tuturor lucrurilor trebuie să li se atribuie până şi alte cuvinte decât cele cu care sunt desemnate aici, iar cuvintele înseşi capătă înţelesuri total opuse. A pătrunde în lumile spirituale nu înseamnă pur şi simplu să descrii fantome ale lumii de aici, ci trebuie să te aştepţi să vieţuiesti ceva total opus lumii fizice, în special opus păcatului (agreabilului).

Am vrut să vă prezint astăzi acest punct de vedere pentru a vă prilejui o trăire mai cuprinzătoare a ceea ce este cu adevărat necesar epocii noastre. Atunci când asculţi cu ce se confruntă astăzi occidentalii, atunci când un gând este suprimat în manieră occidentală (în Răsărit, lucrurile stau puţin altfel, cu atât mai diferit cu cât mergi mai departe spre Orient), se întâmplă adesea să se spună: „asta nu poate fi formulat în franceză" sau „asta nu poate fi exprimat în engleză". Cu cât înaintăm spre vest, cu atât mai des auzim astfel de judecăţi. Dar ce altceva înseamnă această judecată, decât dependenţa faţă de domeniul fizicului, încremenirea deja în fizic în opoziţie cu lumea reala ? Dar ce parvine prin cuvinte ? Cu mult mai mult decât faptul că prin cuvinte ne înţelegem asupra lucrurilor.

Atunci trebuie să putem elibera şi cuvintele de lucruri şi nu trebuie să putem elibera doar cuvintele, trebuie să putem elibera chiar şi trăirile subiective dobândite în lumea senzorială.

Dacă privim simţul mirosului ca pe un simţ inferior, aceasta este o judecată dobândită în lumea simţurilor. Iar atunci când privim corelatul său interior -mistica- ca pe ceva elevat, şi aceasta este tot o judecată din lumea simţurilor. Văzută de pe cealaltă parte a pragului, organizarea simţului mirosului este ceva extraordinar de însemnat, iar mistica nu este ceva prea grozav, văzută de pe cealaltă parte a pragului. Căci mistica, ea, este în totalitate un produs al lumii materiale, fizice şi anume ea este modul în care vor să pătrundă în lumea spirituală oameni care rămân de fapt materialişti prin aceea că ei văd ceea ce este aici mai întâi ca materie pur şi simplu. Asta le este prea materialist şi inferior. In orice caz, dacă ar pătrunde în ceea ce se află aici afară, ar ajunge direct în lumea spirituală, în ierarhii. Insă ei, în loc de aceasta, se scufundă în interiorul lor însuşi: acolo se adâncesc ei în plină materie, în limitele propriei lor piei ! In schimb asta lor li se pare supremă elevare spirituală, însă lucrurile nu stau nicidecum aşa, că ne-am cufundat mistic în corporalitatea noastră prin intermediul fenomenelor noastre de ordin material, prin fenomenele lumii senzoriale ne cufundăm în lumea spirituală, în lumea ierarhiilor, în lumea fiinţărilor spirituale.

Atâta timp cât lumea suportă să audă astfel de idei, atâta timp cât lumea suportă să se vorbească despre ea cu totul altfel decât în ultimele patru secole, atâta timp cât lumea suportă ca

până şi judecăţile sociale să ni le întemeiem pe astfel de concepte total inversate, nu vom ajunge la impulsuri care să genereze un nou răsărit (u n nou proces ascendent). Dar dacă vrem să ne urnim din ceea ce ne-am însuşit şi dacă vrem să ne orientăm pornind de aici înfăptirile în plan social, atunci ne vom adânci tot mai mult în involuţie, atunci se va prăbuşi totul în declinul Occidentului.

Pe ce se întemeiază ceva ca verdictul lui Oswald Spengler ? Se întemeiază pe faptul că el este un om de geniu, care nu poate gândi nimic altceva decât conceptele obişnuite ale Ocidentului pe care le avem acum. Pe acestea le analizează el. Pornind de aici socoteşte el că o dată cu începutul celui de al treilea mileniu în locul civilizaţiei noastre se va instaura barbaria - ceea ce pentru aceste concepte este pe deplin concret. Dacă îi vorbeşti de antroposofie, capul i se face stacojiu, pentru că nu poate suporta. Dacă ar înţelege ce poate aduce ea omenirii, cum îi poate ea vitaliza pe oameni, atunci ar vedea că numai şi numai prin ea procesul de declin poate fi deturnat, că numai şi numai prin ea se poate ajunge la un proces ascendent.

N O T E

La pag. l Cu ani în urmă am vorbit despre lumea generală a simţurilor la om. Tratări ale acestei teme se găsesc în următoarele volume ale ediţiei complete G.A.:

1909 „Anthroposophie, Psychosophie, Pneumatosophie (12 conferinţe , Berlin, 1909/1910/1911) G.A. Bibi. Nr. 115

1910 „Anthroposophie. Ein Fragment aus dem Jahre 1910 ", G.A., Nr.45

1916 „Weltwesen und Ichkeit" (7 conferinţe, Berlin, -6-18 iunie. G.A. Bibi. Nr. 169

1916 „Das Ratsel des Menschen - Die Geistigen Hintergrunde der Menschilichen Geshichten" Kosmiusche und Menschliche Geschilichte - Bând I. (13 conferinţe, Dornach, 29 iulie - 3 septembrie) G.A., Bibi. Nr. 170.

1917 „Von Seelenratseln", G.A. Bibi. Nr. 21

1918 „Die Geheimnisse der Sonne und der dreigeteilten Menschen" (trei conferinţe, Dornach, 24-26 august în cadrul a „Die Wissenschaft des werdenden Menschen.(9 conferinţe , 17 august - 2 septembrie) G.A, Bibi. Nr. 183. 1919 „Allgemeine Menschenkunde als Grundlage der Pedagogik"(14 conferinţe, Stuttgart, 21 august-5 septembrie) G.A , Bibi. Nr. 293.

1921 „Menschen werden. Weltenseele und Weltengeist" Partea a Il-a (11 conferinţe, Dornach,

22 iulie-20 august) G.A. Bibi. Nr. 226.

A se compara şi cu „Beitrage zur Rudolf Steiner Gesamtausgabe Nr. 14, Michaeli 1965.

Hendrik Knobel „Zur Sinneslehre Rudolf Steiners",

Nr. 34, Sommer 1971, „Aufzeichnungen Rudolf Steiners zur Sinnelslehre".

La pag. 11 „Ştiinţa Spirituală"(1910), G.A. Nr. 13

La pag. 11 „Cum se dobândesc cunoştinţe despre lumile superioare" (1910) G.A. Nr. 10

La pag. 21 Methild von Magdeburg 1207-1290. Mistica germană. A scris „FlieBendes Licht der Gottheit"(„Lumina curgătoare a Dumnezeirii")

Sfânta Tereza -(1515-1582) Sfânta din Spania.

Meister Eckhart (1260-1327) istic. Dominican.Predicator.

Sfântul loan al Crucii (Juan de la Cruz) -(1542-1591). Mistic. Teolog. Reformator al Ordinului Carmelitelor.

Johanes Tauler (1300-1361) Elev al Maestrului

Eckhart. Mistic. Predicator dominican.

La pag. 23 Charles Webstre Leadbeater (1847-1937) .

Pesonalitate proeminentă a Societăţii Teosofice.

La pag. 25 Oswald Spengler (1880-1936) „Der Untergang des Abendlandes", Munchen, 1922.